

SADNI VRT

Letošnja mila zima je bila zelo ugodna, da je marsikateri sadjar izvršil to ali ono delo na svojem vrtu. Bliža se z naglim korakom pomlad in zato moramo vsa dela v sadovnjakih čimprej dokončati. Predvsem mora še pred sokom obrezati razno jagodičevje, kakor: ribez, agraz, maline, dalje razno koščičasto drevje, n. pr. slive, breskve, marelice, češnje in češnje. Nato je treba obrezati hruške in nazadnje še jabolka.

Na splošno velja pravilo, da odstranimo z dreves vse starikove, suhe, nalomljene in sploh pokvarjene veje; dalje je prikrajšati ali pa celo odstraniti vse one veje, ki preveč visijo in ovirajo prehod pod drevjem. Prava sramota za večino naših kmečkih domov pa so zapuščene slive. Koliko je polomljenih, starih češpljevih pokvek in korenskih izrastkov iz starih panjev, ki delajo samo goščavo in kvaro v sadovnjakih! V takih nasadih ni misliti na rodovitnost češpelj. Čim smo sadovnjake obrezali, očistili in osnažili, jih moramo pognojiti vsaj z domačimi gnojili, t. j. z gnojnico ali pa

s hlevskim gnojem. Gnojiti pa moramo koreninam v obsegu krone, ne pa tik ob deblu. Koristno je tudi drevje namazati z apnenim beležem, kateremu smo primešali nekaj ilovice in gnojnice ali pa arborina. Pobeliti je treba temeljito predvsem debela pa tudi vse debelejšje veje. Povedano velja za vse sadno drevje od jablan, hrušk, češpelj in sliv pa tudi za breskve in marelice.

Dokler še sok miruje, je potrebno sadno drevje poškopiti s karbolinejevimi sredstvi ali pa z žvepleno-apneno brozgo. Pomnite, sadjarji, da je zimsko škropljenje sadnega drevja najvažnejše opravilo, ki ga moramo redno in temeljito izvajati, ako hočemo imeti redne donose. Za pečkarje, t. j. jablane in hruške je vzeti 10% raztopino arborina ali pa 20% raztopino žvepleno-apnene brozge. Za koščičarje pa zadostuje polovična raztopina, t. j. 5–6% arborina ali pa 10–12% žvepleno-apnena brozga. Skrajni čas je tudi, da si zdaj nabereмо cepičev in da izvršimo vsa pripravljala dela za precepljanje dreves.

K. O.

POLJE IN TRAVNIK

Na polju je treba v mesecu marcu posvečati skrb zlasti ozimnim žitom. Ker je bila letošnja zima brez snega, je zlasti v sončnih legah nastala marsikje na oziminah škoda vsled zmrzali. Ponoči je zmrzovalo, podnevi pa se je zemlja odtajala. Ako se to večkrat ponovi, se potrgajo rastlinam korenine. Zato je treba zgodaj spomladi, takoj ko poneha mrz, tako zimne povlačiti, da se korenine pritisnejo k zemlji. Kjer take škode vsled zmrzali ni opaziti, pa je treba ozimnine prevleči z brano, da se zemlja prezrači. Tudi ozimnine, ki smo jih bili vsled zmrzali povlačili, moramo pozneje, ko se ukoreninijo, prevleči.

Njive, ki so bile jeseni preoreane in niso zagojene s hlevskim gnojem, obdelamo spomladi samo skultivatorjem in z brano. Še prej, in to takoj, ko se zemlja nekoliko

osuši, pa povlečemo spraseno zemljo z vlečo ali poljskim ravnalom. To spomladi zelo ugodno vpliva na lastnosti zemlje, ki se na površini primerno osuši in zrahlja. S tem se prepreči nadaljnje izhlapevanje vode iz globljih plasti. V mesecu marcu povlečemo tudi lucerno in črno deteljo.

Kdor jeseni ni podoral hlevskega gnoja, naj stori to takoj sedaj, in sicer čimprej, da bo do setve gnoj v zemlji že nekoliko razpadel.

Sedaj je zadnji čas, da pripravimo zgodnji krompir za nakalitev. Napravimo si primerne police in jih postavimo v svetel prostor, ki ima okoli 12° C. Krompir naložimo na police le v posameznih plasteh, da so vsi gomolji osvetljeni.

V mesecu marcu sejemo jara žita, zlasti oves, pa tudi ječmen, pšenico in rž. Letos

bo to posebno važno v onih krajih, kjer ni bilo mogoče posejati dosti ozimin. Na kakem sončnem in zavetnem prostoru pripravimo gredo za peso in zelje in posejemo že sedaj seme.

Pravočasno si tudi oskrbimo seme sončnic in buč, da bomo sejali čimveč oljnatih rastlin in pridelali olje za domačo potrebo pa tudi za prodajo ozir. zamenjavo. Seme se dobi pri tvrdki Hrovat in Co., tovarna olja v Ljubljani.

Travnike in pašnike prevlečemo s travniško brano ter jih očistimo kamenja, ve-

jevja in druge navlake. Sedaj je še zadnji čas za razvažanje gnojnice na travnike.

Umetna gnojila, v kolikor jih bomo imeli na razpolago, moramo zelo racionalno uporabiti; posamezna umetna gnojila moramo trositi le onim rastlinam, kjer najmočnejše učinkujejo in tam, kjer so najbolj potrebna. Zato bomo n. pr. kalijeva gnojila trosili predvsem za krompir in le na peščenih zemljah tudi za žita; fosforjeva gnojila zlasti za žita, dušična pa za zelje, koruzo ter slabotnim žitom na slabo zagnojeno in revno peščenih zemljah. K. O.

ŽIVINOREJA

Star kmečki rek pravi, da o svečnici mine pol goveje zime, o sv. Gregorju pol konjske zime. To se pravi, da za živino zime še ne bo kraj in da bo treba še dolgo suho krmiti. Zato bomo pregledali, ali imamo dovolj krme za prehrano živine do nove letine. Najboljše krmo bomo prihranili za nazadnje in za čas, ko bomo z živino pričeli delati na polju. — Privezali bomo čim več telet za daljno rejo. Kajti zaradi velikega uničenja živine moramo zarediti čim več nove živine. Pa tudi so teleta, povržena v mesecih januar — marec najbolj priporočljiva za nadaljnjo rejo ter tudi najbolj napredujejo. S prihajajočo pomladjo bomo teleta že lahko pričeli izpuščati vsaj na zrak in sonce, ako jim pozneje paše ne bomo mogli nuditi. Ako v jeseni nismo dobili dovolj stelje, bomo sedaj v marcu, poskrbeli za potrebno steljo preko leta.

V mesecu marcu pričakujemo, da nam bo svinja oprasila. Ker bo veliko pomanjkanje pujskov, moramo na breje svinje prav posebno paziti. Pokvarjena krma, kot gnila, plesnjava ali zmrznjena more povzročiti tudi zvrženje. Zato pokladajmo brejim svinjam samo zdravo krmo. Zadnje tedne krmino te svinje z bolj krepko krmo, da ji ne obremenimo preveč želodca. Tudi po prasnju ne smemo menjati krme, ker vsaka sprememba krme neugodno vpliva na izločanje mleka. Za mlade pujske pripravimo toplo in suho ležišče, ker vlažen in mrzel zrak povzroča pri mladih pujskih razna obolenja, da celo poginejo večkrat. Zato poskrbimo vse, da mladi pujski ne obole, kajti laže jih je obvarovati bolezni, kot pa jih potem zdraviti. Ako v okolšu primanjkuje plemenskih merjascev, takoj zaprosimo svojega okrajnega kmetijskega referenta, da jih po možnosti preskrbi.

Tudi bomo v mesecu marcu že nasadili kokli, ker hočemo, da nam bodo jarkice že v jeseni prilele nesti. Poskrbimo sami za dobra valilna jajca od dobrih nesnic. Če le mogoče poskrbimo za valilna jajca od

odbranih štajerk, ker te so najprimernejše za naše kmečke razmere.

V mesecu marcu bomo začeli pripuščati plemenske kobile. Ker je vsepovsod veliko pomanjkanje konj in delovne živine, bomo letos pripuščali vse za plemo sposobne kobile, da bomo čimprej zaredili potrebno vprežno živino. Kupiti drugod, je najbrž ne bomo mogli tako kmalu.

Pripuščajmo pa kobile le k onim žrebce, ki so že pregledani in odobreni za plemo, ne pa k nepregledanim zakonitim žrebce. Ne glejmo na višino skočnine, ampak na plemensko vrednost živali. Kje so dobri žrebeci, boste zvedeli na občini ali pri kakem naprednejšem konjereju, ali pa pri svojem kmetijskem referentu.

Pa tudi na čebele v mesecu marcu ne smemo povsem pozabiti, čeprav tedaj še nimamo posebnih opravil. Vendar bomo kak lep sončen dan v mesecu marcu uporabili, da temeljito pregledamo plodišča ter panj očistimo nesnage. Osirotele panje bomo združili s kakim sosednjim, ako tega že nismo prej storili. Vestni čebelarji bi v mesecu marcu še ne smeli krmiti čebel, vendar bo marsikdo že prisiljen začeti krmiti čebele, če jim je v jeseni preveč odvzel. V ostalem pa panjev sedaj še ne odpirajmo, da jih preveč ne shladimo. —O.

Kaj razumemo pod nego živine

Ako hočemo, da nam bo živina dajala korist, ji moramo oskrbeti primerno bivališče in krmo, česar se mora zavedati vsak živinorejec. Mnogo manj pa mislijo naši živinorejci na nego živine. Ako želimo živino v njenih koristnih sposobnostih popolnoma izkoristiti, ji moramo poleg higienskega (zdravega) hleva in zadostne, pravilno sestavljene krme, nuditi tudi primerno nego.

K negi živine spada v prvi vrsti držanje čistoče pri živini. Držanje čistoče pri živini pa se dá bistveno olajšati z nastiljanjem ležišč in z odstranjevanjem uma-

zane in mokre stelje. Za steljo služijo najboljše snovi, ki so sposobne vpijati mnogo vlage, n. pr. slama, listje itd. Čim večkrat se odstrani guoj in umazana stelja iz hleva — poželjno je dvakrat do trikrat na dan — tem čistejšo bomo lahko držali živino in tem boljši bo sestav hlevskega zraka, brez primesi amonjaka in drugih plinov, kateri slabo vplivajo na pljuča in s tem na celotno podajanje živine in katere vpija ob molži mleko, ki postane na ta način manj okusno. Z vsakodnevnim čiščenjem živine s ščetko bomo odstranili ostanke umazanosti in prahu, poleg tega bomo s ščetkanjem poživili krvni obtok živali in s tem pripomogli do večjega uspeha v podajanju koristi vseh vrst.

Primerna nega parkljev in kopit spada prav tako k negi živine. Zlasti pri živini, ki biva stalno v hlevu, zrastejo parklji od nosno kopita tako, da živina trpi, kadar stoji ali hodi, pri tem trpi celotno počutje živali in vsled tega vpadne njena proizvodnost. Često se opaža pri bikih, ki so stalno v hlevu, da nočejo skakati vprav zaradi bolečin, ki jih čutijo zaradi nepravilno zrastlih parkljev. Rezanju parkljev in kopit bi morali posvečati mnogo več pozornosti in bi morali v tem pogledu pričeti z nego že pri mladi živini. Najboljše sredstvo, ki pač ne

potrebuje nikakih pripomočkov rezanja — razen pri konjih — pa je gibanje živine na prostem, tudi v zimskih mesecih naj se živina spusti toliko na prosto, da se prežiblje in pravilno obrabi parklje.

Tudi nepravilno rastoče rogove je včasih treba rezati, ker sicer zrastejo tako, da povzročajo živali bolečine (česti primeri pri ovnih). Ponekod režejo konice rogov tudi iz varnostnih razlogov.

Striženje je tudi neka vrsta nege živali. Pri konjih navadno strižemo grivo in rep, pri govedu rep, ponekod pa strižejo tudi daljše dlake, zlasti po stegnih zadnjih nog, da na ta način obvarujejo živali pred oprilemanjem nesnage. Zavedati pa se moramo, da služi griva kakor rep poleti za obrambo proti nadležnim insektom in jih torej ne smemo toliko skrajšati, da bi se živali zaradi tega ne mogle braniti.

Tudi pravilno pokladanje krme in odstranjevanje trdih predmetov iz krme moramo smatrati za neko vrsto nege živine. S tem, da pokladamo krmo vsak dan ob istem času (ob isti uri), preprečimo vznemirjanje živine. Razni trdi predmeti, ki jih požre živina s krmo in ki so neprebavljivi, jo tiščejo v vampu in jo na ta način vznemirjajo. Nemirna živina pa ni sposobna dati koristi v tolikšni meri kot mirna. —f.

NAŠ GOZD

Lesne cene

Sedanje cene lesa nam ne povedo prave njegove vrednosti, ker vladajo izredne vojne razmere, ki za nekatero blago predpisujejo stalne cene. Boljšo sliko o vrednosti lesa nam kažejo n. pr. cene iz l. 1939.

Tedaj je bila povprečna srednja cena za okrogel les (hlode) jelke 260 din po kubičnem metru. Smreka se je prodajala za spoznanje dražje, t. j. po 280 din. Navadni bor je dosegel srednjo povprečno ceno 300 dir in macesen najvišje med domačimi iglavci: 350 din. Isto ceno je dosegel tudi les duglazije, ki so ga trgovci kupovali in prodajali kot macesnovino. Žagovci listavcev so imeli tele srednje povprečne cene: bukev 180 din, hrast je imel zelo različno ceno, ki se je gibala med 180 do 350 din. Brestovina se je plačevala kubični meter po 300 din, javor in jesen po 350 din, oreh po 500 din. — To so bile povprečne cene, ki so veljale za hlode — žagovcev druge (slabše) kakovosti. Vse druge in višje cene pa so imeli lepi prvovrstni hlodi za furnirje. Bukovina je dosegla 300, jelša 700, brest 1000, javor 1100, jesen 1200, hrast 1500 in oreh celo 2500 din za polni meter. Po mnogo višjih cenah kot navadne žagovce so plačevali tudi debila, ki so bila ravna, zdrava in dolga, tako da so jih mogli porabiti za

jadrnfke, jambornike ter pilote. Hrastovi piloti na primer so se prodajali povprečno po 850 din za kubični meter.

Pri cenah na nakladalni postaji, ki so bile navedene doslej, se uveljavljajo že več ali manj splošne mednarodne cene. Vrednost, ki jo ima les na ožjem domačem trgu, je bolj razvidna iz cen, ki se plačujejo za les na panju. Cene na panju imenujemo one, ki jih doseže posestnik za stoječe drevje, ne da bi moral plačati sekanje in spravlanje lesa. Pri cenah na panju pridobi lahko na vrednosti tudi tak les, ki na splošno ni posebno cenjen, če v onih krajih primanjkuje lesa drugih prikladnejših drevesnih vrst. Tako dosežejo na primer v Prekmurju lepe cene bor, akacija in jelša, ki bi drugje pri nas težko našli dobrega plačnika. Leta 1939 so plačevali za polni meter tehničnega lesa na panju sledeče srednje povprečne cene: za les črnega bora 60 din, za bukovino po 95, za brezov les po 112, za kostonjev po 125, za jelovino 135, za les smreke in navadnega bora 140, za jelšev les 142, za topolovino in macesnovino po 200, za gabrovino 205, za brestovino in javorjev les po 225, za hrastovino 250, za jesenovino po 255, za les akacije — izredno visoko — 275 din in za orehovino celo 625 din. Cene različnemu

lesu so se torej gibale v povprečju od 60 do 250 din, ako ne upoštevamo akacije in oreha. Če pa razmotrivamo posamične kupčije, je bila razlika med najslabše in najboljše plačanim (tehničnim) lesom še mnogo večja. Medtem ko so na primer brezovino na panju prodajali že po 25 din, jelšo po 35, bukovino po 40 za polni meter, so drugje dosegli za les hrasta, javora, jesena, bresta, gabra po 350 din. Vrednost lesa posameznih drevesnih vrst se, kot vidimo, močno razlikuje, in če bi razvrstili naše drevje po cenah uporabnega lesa iz leta 1939, bi dobili približno takole lestvico od najnižje do najvišje: črni bor, bukev, breza, jelša, kostanj, jelka, smreka, navadni bor, topola, macesen, hrast, gaber, lipa, akacija, brest, javor, jesen in oreh.

Drugačen vrstni red pa dobimo, če primerjamo še cene, ki jih dosežejo posamezne drevesne vrste za tanjše izdelke, na primer cene za tesano robo, cepljivi les, razno količevje in drogove. Vrednost drevesnih vrst, ki dajejo ravno rastoč, cepljiv, trden in trpežen les, pomakne nekatere lesne vrste na gorenji lestvici precej navzgor.

Drva za kurjavo so cenjena najbolj bukovina, ki so dosegla srednjo povprečno ceno 80 din za kubični meter. Druga trda drva (hrast, jesen, brest, javor, ksolanj) so se plačevala po 70 din. Mehka drva (iglavce, topole, vrbo, lipo) so prodajali le težko in po prav nizki ceni.

Nekatere drevesne vrste donajajo še druge dohodke zaradi posebnih lastnosti, ki jih ima njih drevje. Tako se prodaja lubje hrasta in smreke. Pri kostanju se celo korenine porabijo za strojila, sadež pa se prodaja lahko za prehrano.

Pri izbiri drevesnih vrst mora biti zato posestnik gozda zelo previden.

Ampak tudi pri lesu iste vrste drevja se cene močno razlikujejo. Tako smo videli,

da so prodajali kubični meter prvovrstne bukovine po 300 din. Bukovi hlodi za žago so imeli ceno okoli 180 din za meter. Bukova drva, prav tako polni meter, le okoli 80 din.

Ali vzemimo hrast: Okrogli najfinjši les za furnirje so plačevali kupci po 1500 din meter. Posebno trdna in zdrava hrastovina za pilote se je plačevala po 800 do 900 din. Meter hrastovih žagovcev je veljal v trgovini 180 do 350 din, kakršna je pač bila njegova kakovost. Hrastova cepljena drva pa so dosegla le 70 din za kubični meter, okroglijice pa niti toliko ne.

Poglejmo še cene smreke ali jelke. Medtem ko je stal meter hlodovine za žago okoli 270 din, je bila cena za dolga, ravna in zdrava debela veliko višja. Les za celulozo so plačevali po 210, 220 din. Jamski les, ki se pri njem ne zahteva tako enakomerna rast, je stal 150 do 200 din na meter.

Ze pri teh treh primerih (za bukev, hrast in smreko) vidimo, da je razlika med cenami posameznih izdelkov lesa istega drevja velikanska in skoraj nič manjša kot med lesovi različnih drevesnih vrst. Podobno večjo ali manjšo razliko bi lahko opazili tudi pri cenah lesa drugih drevesnih vrst. In kaj mora sklepati iz tega gozdni posestnik? Da za cene lesa ni odločilno samo, ali je les te ali one drevesne vrste, temveč da je skoraj prav tako važno, kako je les ene in iste vrste izoblikovan in poraben. Ko vidimo, da prodamo lepo, ravno in gladko raščeno bukovino lahko po višji ceni, kakor slabo smrekovino, hrastovino ali les kake druge vrste, in ko vidimo, da za prvovrstno blago pri istem drevju lahko dosežemo vtasih desetkratno ali še višjo ceno kot za slabo blago, si bomo na jasnem, da si je treba predvsem prizadevati, da zraste v naših gozdovih le lepo, ravno, stegneno, brezvejno drevje.

—n.

VINOGRAD

V vinogradu bi morala biti rez trt že končana. Kdor pa ni mogel tega v februarju storiti, je sedaj zadnji čas, ker se trta v sončnih legah že solzi, kar pomeni, da je v trti že življenje. V trsu se pretaka sok s hranilnimi snovmi proti vrhovom do najvišjih ožes. Ako se trs reže prepozno, zgubimo z odstranjenimi rožgami mnogo hranilnih snovi in oslabimo trto. Po rezi naj bi se nadomestili vsi stari koli z novimi. Trse se poveže h kolom; če bi bila nevarnost pozebe, naj se šparoni še ne privežejo, ker je nevarnost pozebe večja, če so povezani in tako preblizu tu.

Proti koncu meseca marca začne prva kop, ki naj bo bolj globoka, zemlja pa popolnoma obrnjena, da trava in plevel ne gledata iz zemlje. Ob tej kopli se tudi gnoji. Gnojiti je treba po sredi reda, in ne ob

trsih; gnoji pa naj se s hlevskim ali z umetnim gnojem. Zemlja, ki je bila pozimi zrigolana, se sedaj poravna, zakoličiti in doleči primerna razdalja, ki naj bo med trsi najmanj 1.10, med redova pa vsaj 1.20 m.

Zemljo, ki je bila z deževjem odplavljena v dolnji del vinograda, spravimo v višje dele, kjer je primanjkuje.

V kleti: Kdor ni v prejšnjem mesecu pretočil prvič rdeča vina in drugič bela vina, je sedaj v prvih dneh meseca marca skrajni čas, da se to izvrši, sicer je nevarnost, da se vino pokvari. Po pretakanju moramo vina stalno dopolnjevati, da ne dobijo boleznij, kakor kan ali cik.

Klet sedaj lahko dobro prezračimo; da pride vanjo svež zrak, ki je za dober razvoj vina zelo potreben.

K. O.